

Tuomas Kuokkanen

30.1.2014

MERIALUESUUNNITTELU MERIALUEIDEN KÄYTÖN OHJAUKSESSA

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

1 Tutkimuksen tausta: ENJUSTESS-hanke

- Rahoitus: Suomen Akatemian AKVA - ohjelma
- Hankkeessa tutkitaan ympäristöoikeudenmukaisuuden toteutumista vesiympäristöjen käytön, saavutettavuuden suunnittelun näkökulmista Helsingin seudulla.
- Monitieteinen ENJUSTESS konsortio:
- Lisätietoja: <http://www.syke.fi/projects/enjustess>

UNIVERSITY OF HELSINKI

2 Kansainvälinen oikeus ja merialueet

- Kehitystä leimannut rantavaltioiden ja merenkulkuvaltioiden intressien yhteensovittaminen
- YK:n merioikeussopimus (SopS 49-50/1996)
- Merioikeussopimuksen mukaiset merivyöhykkeet

Kuva: Tuomas Kuokkanen

EASTERN FINLAND

3 Merialuesuunnittelun taustaa

- Merialueiden ekologisen tilan heikentyminen
- Suuret käyttöpaineet (käyttötarpeiden monipuolistuminen ja intensiivisyyden lisääntyminen)
- Ongelmat merialueiden hallintajärjestelmissä (suunnitelmien ja lupaprosessien fragmentaatio)
- Taustalla merialueiden käytön tehostaminen, erit. uusiutuva energia, vesiliikenne ym.
- Lisääntynyt kiinnostus merialuesuunnitteluun sääntelijöiden toimesta

4 Merialuesuunnittelu ohjauskeinona

- Suhde muihin ohjauskeinoihin usein täydentävä; ei syrjäytä muita ohjauskeinoja
- Toimijoiden itsesääntelyä TAI keskushallintolähtöistä suunnittelua
- Normipohja ja velvoittavuus vaihtelee
 - Grenada (bottom up)
 - Belgia ja Australia (top down)
- Ei korvaa esimerkiksi vesilain tai ympäristönsuojelulain mukaista lupamenettelyä tai ympäristövaikutusten arviointia
 - Osittain YVA:ssa tarvittavien tietojen tuottaminen
 - Lupaharkinnan täsmentäminen ja ennakoitavuuden parantuminen

Kuva: Niko Soininen

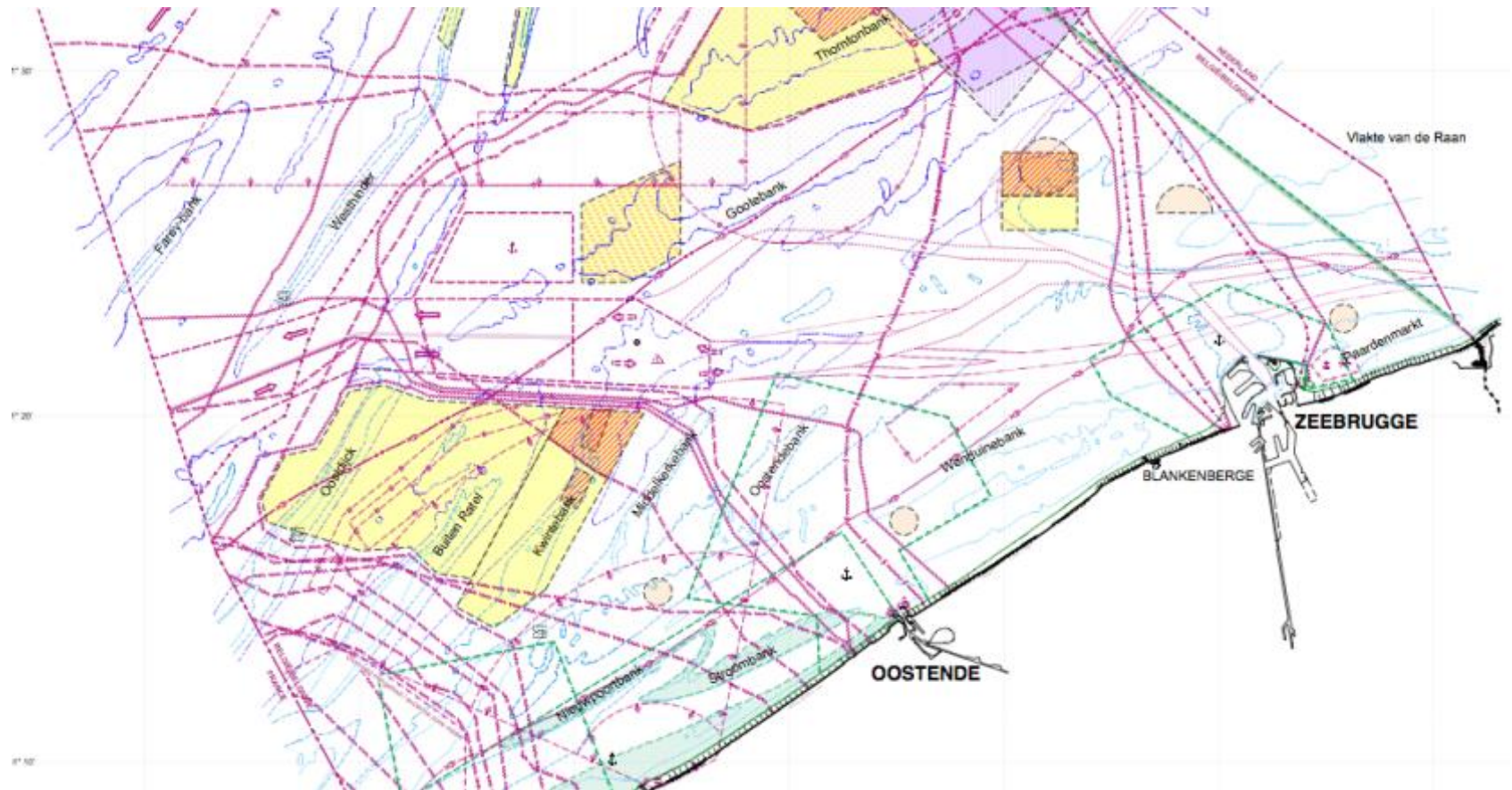
5 Merialuesuunnittelu menettelynä

- Keskeisiä ominaispiirteitä:
 - Hallinnon rajojen ylittäminen
 - Sääntelyn fragmentoitumisen ehkäiseminen
 - Intressiryhmien osallistumisen painottaminen
 - Mukautuvuus uuteen tieteelliseen tietoon: järjestelmän säännöllinen uudelleen arviointi
- ➔ Konkreettisenä tuotoksen tietyn rajatun merialueen käyttöä koskeva suunnitelma

6 Merialuesuunnittelun tasot

- Merialuesuunnittelulla voidaan tarkoittaa:
 - Yleisen tason (poliittista) suunnitelmaa tietyn merialueen käyttämiseksi
 - Strategista suunnitelmaa
 - Konkreettista, yleensä oikeudellisesti velvoittavaa **kaavaa**, jolla tietyn merialueen intressien suhteet on järjestetty

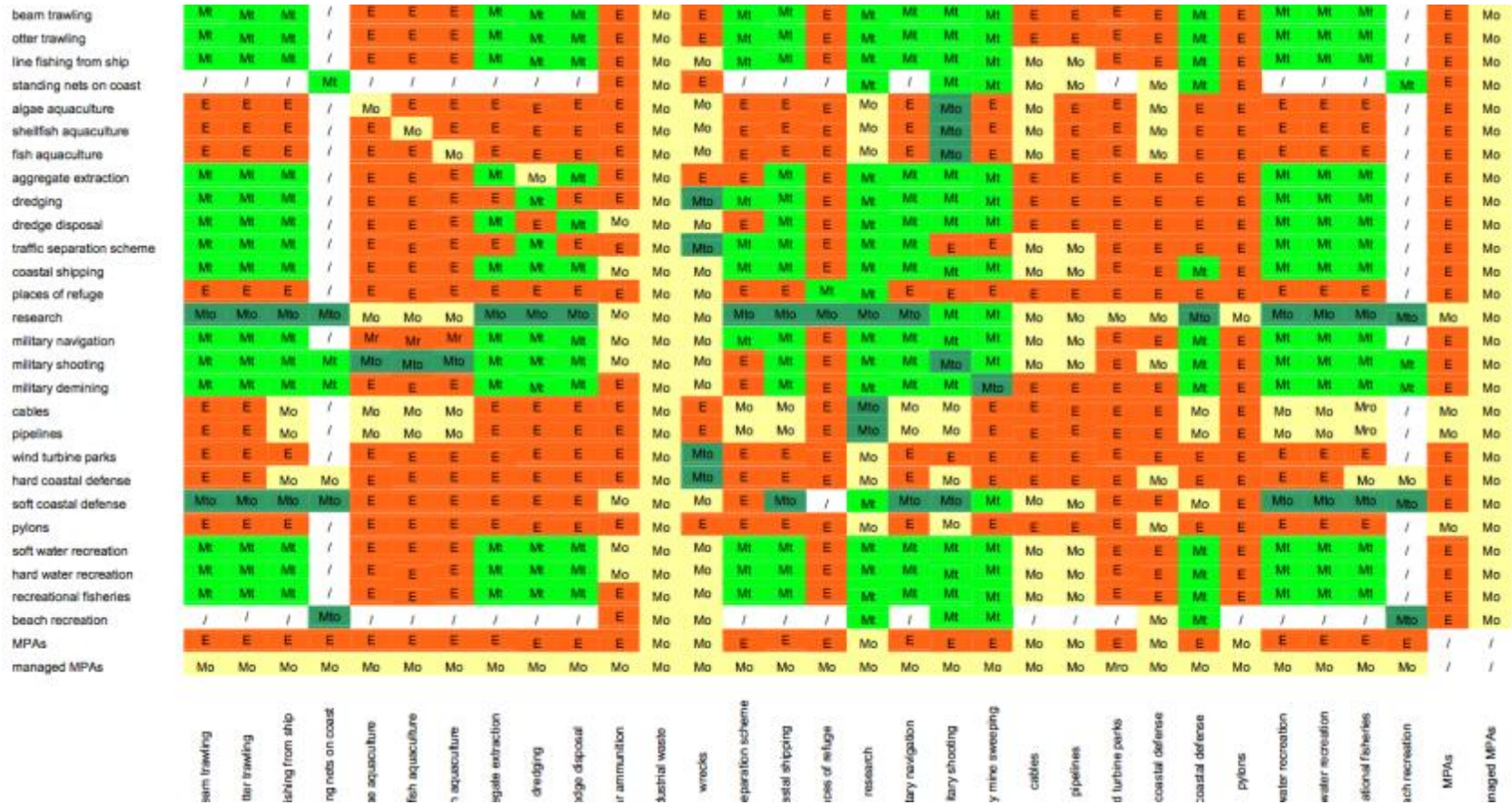
Belgian merialuesuunnitelma

7 Merialuesuunnittelun konkretia

- Intressien kartoitus
- Intressien yhteensopivuuden arviointi
- Intressien sijoittaminen kartalle: ristiriitojen hahmottaminen maantieteellisesti
- Ristiriitaisten intressien yhteensovittaminen sijoittelulla
- Eri intresseillä eritasoinen oikeudellinen suoja
 - Esim. laivaväylät ja suojelualueet vs. virkistyskäyttö

Intressien yhteensopivuus Belgian merialueella

Lähde: F. Maes, J. Schrijvers, A. Vanhulle., *A Flood of Space. Towards a Spatial Planning Structure Plan for Sustainable Management of the North Sea* (Brussels, Belgian Science Policy, 2005).

The Romans regarded the Mediterranean Sea as their own property. Surrounded by only Roman provinces, the *Mare Nostrum* was the centre of their global empire. Later, the Spaniards and Portuguese also appropriated certain seas as their territory. In an attempt to break the Portuguese trade monopoly with the East Indies, the Dutchman Hugo Grotius introduced the *Mare Liberum* doctrine in 1609. He considered the sea to be free for all pioneers and explorers. The sea belonged to no one. The oceans became common and free but at the same time the doctrine allowed for an uncontrolled utilisation and exploitation of the seas. Everything was allowed.

Therefore the sea is completely different than land. On land, property is the basis of all forms of planning. At sea no right of ownership exists and users cannot really claim it. The illustration on this page shows a superimposed projection of all activities and infrastructures in the BPNS and illustrates this complexity.

Yet gradually people did appropriate certain parts of the seas. Several treaties gave territorial jurisdiction to coastal states. But because of the deeply rooted 'free seas' principle, the majority of the oceans can still be considered common property that belongs to no one. Some spatial conflicts are inevitable due

Lähde: F. Maes – J. Schrijvers – V. van Lancker – E. Verfaillie – S. Degraer – S. Derous – B. De Wachter – A. Volckaert – A. Vanhulle – P. Vandenabeele – A. Cliquet – F. Douvere – J. Lambrecht – R. Makgill: *Towards a Spatial Structure Plan for the Sustainable Management of the Sea (GAUFRE)* (Brussels, Belgian Science Policy 2005).

8 Sovellutukset pääkaupunkiseudulla

- Grenadan esimerkki:
 - Bottom up
 - Ei-velvoittava
 - Toimijoiden itsesääntelyä
 - Tiedon tuottaminen varsinaiseen merialuesuunnitteluun
 - ”Selvitys”: intressien kartoitus ja tiedon tuottaminen yhteensopivuudesta
- Belgian ja Australian esimerkki:
 - Top down
 - Prosessina velvoittava
 - Linkitykset YVA:iin
 - Lupaharkinnan ohjaus

9.1 Analogia maankäytön suunnitteluun:

Kuva: Niko Soininen

9.2 Eroja maankäytön suunnitteluun

- Toimintojen sijoittaminen vapaampaa, koska yhteensovittamista voidaan tehdä:
 - ajallisesti (esim. laivaliikenne ei sido tiettyä aluetta koko ajan toisin kuin maaliikenne)
 - syvyysuunnassa: merialueen pohjan hyödyntäminen yhtä aikaa pinnalla tapahtuvien toimintojen kanssa

Kuva: Tuomas Kuokkanen